1

BARTOS ERIKA

BRÚNÓ A BALATONON

MÓRA

Brúnó és a szülei
Brúnó apukája
Brúnó
Brúnó anyukája
Brúnó nagyszülei
Géza papa testvére
Lelle és Lilla, a két cica
Gerzson bácsi
Borsó pulikutya
Gerda mama
Géza papa
Ági szülei
Ákos
Ági
Bogika
Ági családja

Sünöcske óvoda
Kati dadus
Kinga óvónő
Pillangó csoport
Brúnó apukájának a barátja
Elek bácsi
Szamóca és a kiskutyái
Lackó apukája
Lackó
Lackó anyukája
Lackó és a szülei
Lackó nagyszülei

Ez a könyv nem ad teljes képet a Balaton-felvidékről, nem egy enciklopédia, inkább a Balaton vidékének gyerekszemmel szűrt szelete. A könyv születését sok kutatás, gyűjtőmunka előzte meg, megpróbáltam mindennek alaposan utánajárni. Igyekeztem változatos, érdekes, kisgyerekkel is megvalósítható programokat választani, mesébe szőni, majd gondosan megrajzolni ezeket. Bízom benne, hogy sok családnak hoz majd örömöt!

BARTOS ERIKA

BRÚNÓ
a Balatonon 1.

BALATON-FELVIDÉK

Írta és rajzolta: Bartos Erika

www.brunobalatonon.hu

Minden jog fenntartva, a kiadvány egészének vagy bármely részének a kiadó írásos engedélye nélküli sokszorosítása, másolása, egyéb engedélyköteles felhasználása – beleértve a kiadvány digitalizálását és ily módon történő többszörözését, nyilvánossághoz közvetítését – szigorúan tilos!

A kiadó könyveit kedvezménnyel megrendelheti webáruházunkban:
www.mora.hu

© Bartos Erika, 2022
© Móra Könyvkiadó, 2020, 2022

BARTOS ERIKA

BRÚNÓ A BALATONON

MÓRA KÖNYVKIADÓ

BALATON

BALATON
3-4 méter mély, 592 km²
20 ezer éves

Azt gondolnánk, hogy a Balaton mindig is itt volt. Valójában azonban a Föld többi tavához képest egészen fiatal, mindössze húszezer éves. A világ legöregebb tava, a Bajkál-tó csaknem 30 millió esztendős. A Balatonnak nem csak az életkora, a méretei is szerények a nagy tavakhoz viszonyítva. Mélységben ismét a Bajkál-tó nyeri a versenyt, területben pedig a Kaszpi-tó, amely egymaga nagyobb Németországnál.

Magyarországon azonban a Balaton a legnagyobb tó, olykor „magyar tengernek" is hívják. Természetesen nem tenger, még a tavak között is apró, de a szépségével nehéz versenyre kelni. Tájai változatosak, az északi part hegyes-völgyes, a déli inkább sík. A meder északon gyorsan mélyül, míg a déli parton sokáig kell gyalogolnunk, hogy a víz derékig érjen.

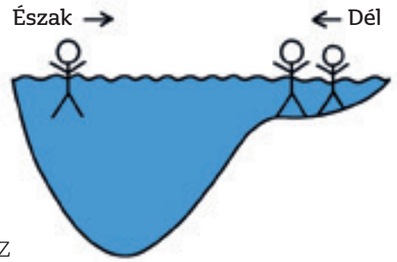

A Balaton sokféle vízi sportnak ad otthont. A Kékszalag vitorlásversenyt 1934 óta minden évben megrendezik. A versenyzőknek 48 óra alatt kell megtenniük a Balatonfüred–Balatonkenese–Siófok–Keszthely–Balatonfüred útvonalat.

A Balaton-átúszásra minden évben 7-8000 úszó jelentkezik. Régen Siófoktól Balatonfüredig tartott a táv, de a 14 km túl hosszú volt, ezért a pálya 1977 óta Révfülöptől Balatonboglárig tart. A leggyorsabbak egy óra alatt teszik meg az 5,2 km-es távot. A legfiatalabb versenyző eddig 5 éves volt, a legidősebb 87.

A Balaton annyi szépséget rejt, hogy lehetetlen teljesen felfedezni. Ebben a könyvben olyan programok szerepelnek, amik kisgyerekkel is könnyedén megvalósíthatók.

TIHANY, A VILÁG KÖZEPE

Brúnó nemrég múlt hároméves. Tihanyban él a szüleivel egy kék házban. A kertben áll egy almafa, ami tavasszal rózsaszín virágokba borul.

– Elmegyünk kisvonatozni? – kérdezte egy napsütéses reggelen apa.

– Menjünk! – lelkendezett Brúnó.

– Tehetnénk egy nagy sétát is – javasolta anya. – Felvonatozunk a hegyre, átsétálunk a Visszhang-dombra, az erdőn át elmegyünk a Barátlakásokhoz, a Ciprián-forrásnál pedig leereszkedünk a hegyről.

Elkocsikáztak a hajóállomásra, onnan indul a kisvonat. Amíg várakoztak, kipróbálták a játszótéren a hangtölcsért. Brúnó beleszólt, apa pedig nagyszerűen hallotta a játszótér másik oldalán. Egyszer csak felharsant a dudaszó, az utasok felszálltak, és a kisvonat elindult.

A vonat végigkacskaringózott a tihanyi hegyoldalon, és felpöfögött a hegytetőre.

A végállomáson Brúnóék kiszálltak, és felsétáltak a kéttornyú apátsághoz.

– Hány paprika csüng a Paprikaházon? – kérdezte Brúnó, amikor elhaladtak Tihany nevezetes épülete előtt.

– Nem tudom – nevetett anya. – Nehéz volna megszámolni!

A Tihanyi Bencés Apátság a hegy tetején magasodik. A templomtól induló Pisky sétányon sokan sétáltak a tavaszi időben, néhányan távcsövön keresztül fürkészték a Balatont. Csodaszép kilátás nyílik a tóra.

– Elhoztad? – kérdezte Brúnó.

– Persze – mondta anya, és elővette a táskájából a két csokit.

Brúnó tétovázott, hogy melyik csokit tegye a szobor karmába. Végül úgy döntött, hogy a piros lesz Gombóc Artúré, a kéket pedig megtartja.

– A tejcsoki finomabb – szögezte le.

– Én jobban szeretem az étcsokit – vitatkozott apa.

Brúnó azonban már döntött. Beillesztette az étcsokit a szobormadár karmába, a tejcsokit pedig megette.

Hamarosan elérkeztek a Visszhang-dombhoz. Apa feltette Brúnót a kőoszlopra.
– Hahó! – kiáltotta Brúnó, majd a visszhang válaszolt.
– Hahó! – hallatszott a visszaverődő köszöntés.
Apa sokat mesélt Brúnónak a tihanyi visszhangról. Elmondta, hogy ma már csak szélcsendben hallható, de régen, amikor még üresen állt a hegyoldal, sokkal jobban működött. Később a helyiek egy kilátóteraszt is építettek, onnan lehetett kiáltani. Ennek a terasznak a helyén találjuk ma az Echo éttermet.

Visszhangra várók 1909-ben

A kilátóterasz 1942-ben

Amíg anya is kipróbálta a visszhangot, addig apa és Brúnó megnézte a visszhang legendájában szereplő lány szobrát.

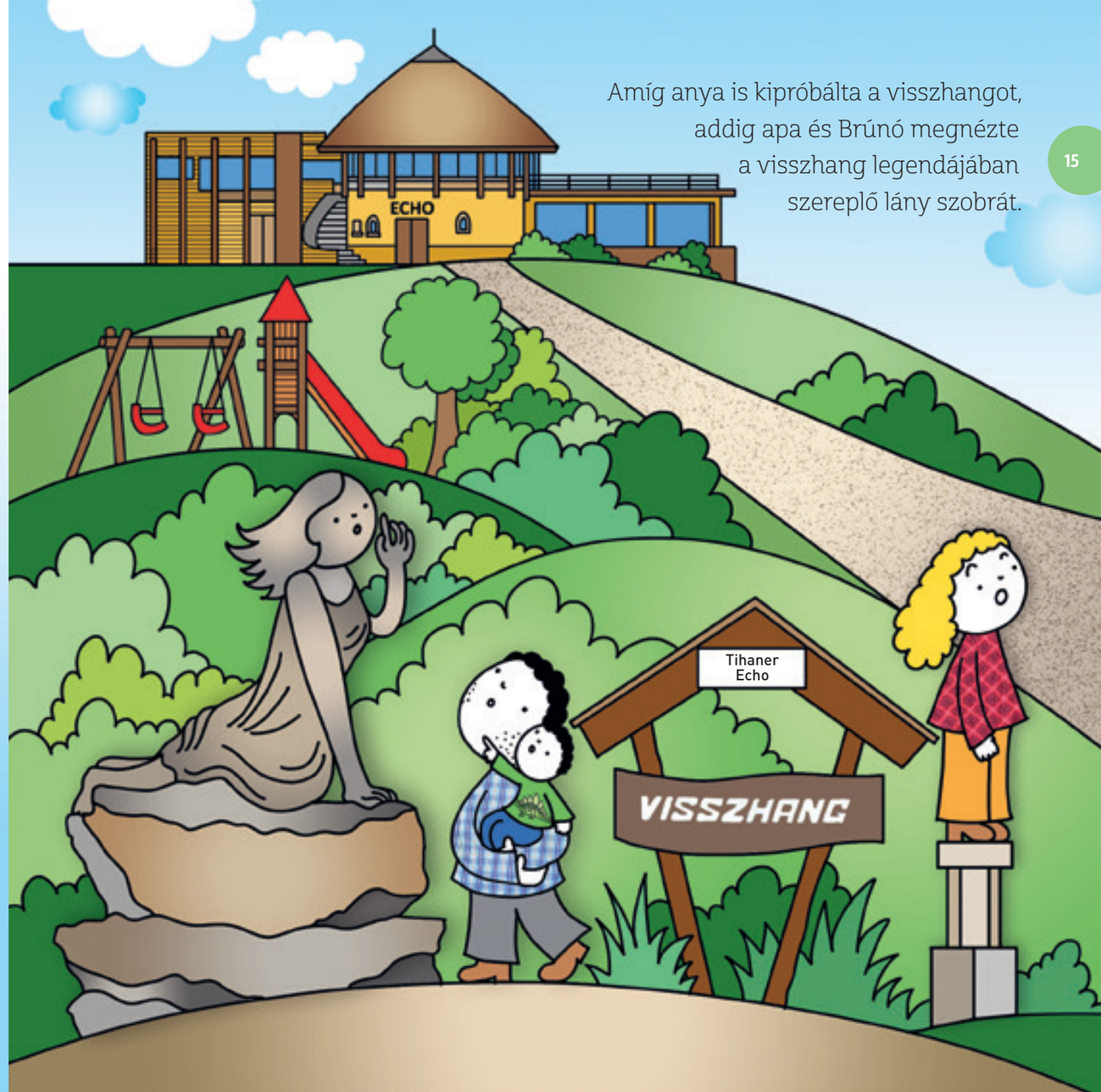

A tihanyi visszhang legendája

Élt valaha egy tündöklő mosolyú, néma királylány. Aranyszőrű kecskéket őrzött a hegytetőn. Egy napon kiemelkedett a vízből Balaton, a hullámok királya, és arra kérte a lányt, gyógyítsa meg a kedvetlenségtől szenvedő fiát.
– Cserébe csengő hangra cserélem a némaságodat! – ígérte.
A lány meggyógyította a fiút, a kedvetlenségre a szerelem lett az orvosság. A király betartotta a szavát, és hangot adott a lánynak. A fiatal pár boldog volt, de a lány lassacskán megváltozott. Gőgös és öntelt lett. Hiába tűzték ki az esküvőt, meggondolta magát, és visszautasította a kérőjét. A vőlegény belehalt a bánatba. A hullámkirály szörnyű haragra gerjedt, akkora hullámokat vetett, hogy a víz a tóba sodorta a kecskéket. Még ma is találunk olykor kecskekörmöket a tóparton. A lány egy barlangba menekült, senki sem látta azóta. A hullámkirály megátkozta, mely szerint minden hangot vissza kell ismételnie. A tihanyi visszhang nem más, mint az elátkozott lány suttogása.

A Visszhang-dombtól csupán pár lépésre fekszik a kálvária. A magaslatról Brúnóék megcsodálták a kilátást, majd a zöld jelzést követve elindultak az Óvárhoz vezető erdei ösvényen.

Apa a hátára vette Brúnót. Az ösvény keresztezett egy betonutat, majd felfelé vették az irányt.

– Mi az az Óvár? Egy igazi vár? Tornyokkal? Bástyákkal? – kérdezte Brúnó.

– Nem, ez valójában egy földsánc. Valaha, 3000 évvel ezelőtt ez a földsánc védelmezte az itt élőket. Egy hosszú földgát, ami magas falként vette körbe a települést. Ezen a sáncon fogunk végigsétálni.

A földsánc 1952-ben

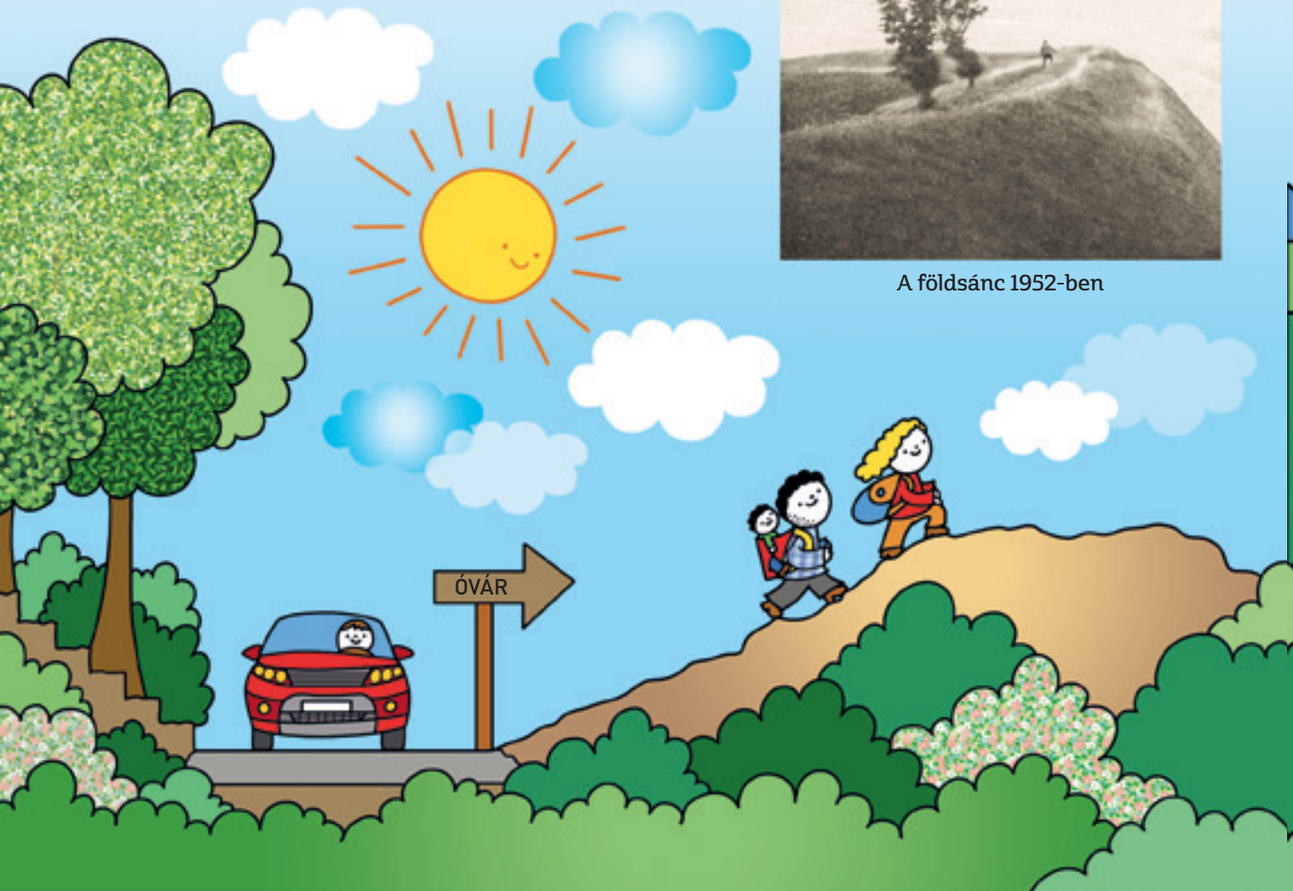

Hamarosan elérték a sáncot, amelynek legmagasabb pontján egy tábla magyarázta el a kilátást.

– Az ott a Belső-tó, mellette a nádassal benőtt Külső-tó, a távolban pedig a Balaton – mutatta anya. – Itt három tavat láthatunk egyszerre.

Lefelé ereszkedve továbbmentek a zöld jelzésen, míg egyszer csak a sziklafalba vájt üregekhez érkeztek.

– Ezek a Barátlakások – mondta apa. – De a barát nem azt jelenti, mint amit neked jelent Lackó, hanem régen a szerzeteseket hívták barátoknak.

– Itt éltek? – kérdezte Brúnó.

– Igen. Ezer évvel ezelőtt I. András király feleségét, Anasztázia hercegnőt szerzetesek kísérték Magyarországra, akik itt találtak otthonra.

A forrástól már nem volt messze a part. Lesétáltak, és csakhamar a hajóállomás közelében találták magukat, ott, ahol reggel az autót letették.

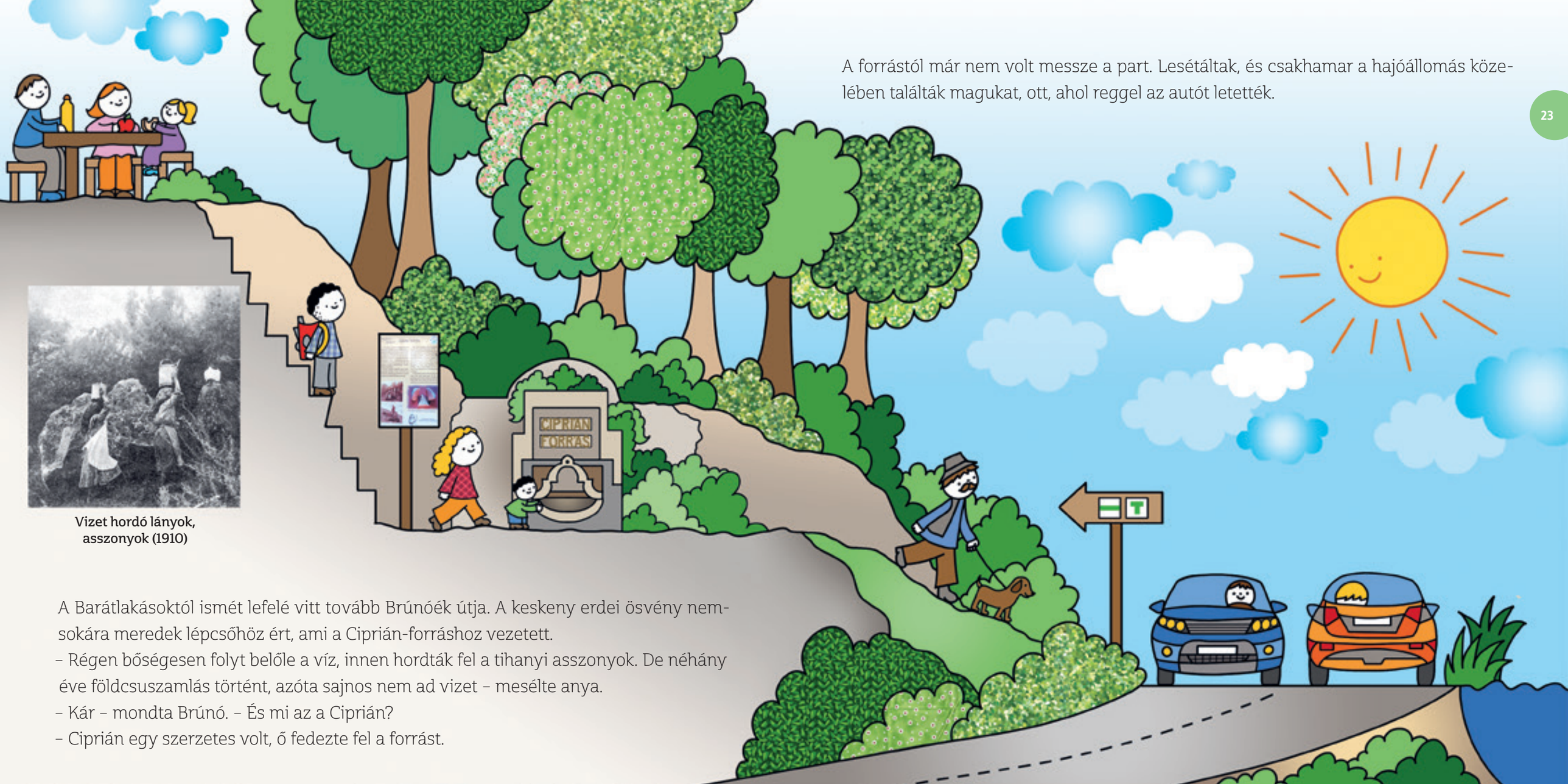

Vizet hordó lányok, asszonyok (1910)

A Barátlakásoktól ismét lefelé vitt tovább Brúnóék útja. A keskeny erdei ösvény nemsokára meredek lépcsőhöz ért, ami a Ciprián-forráshoz vezetett.

– Régen bőségesen folyt belőle a víz, innen hordták fel a tihanyi asszonyok. De néhány éve földcsuszamlás történt, azóta sajnos nem ad vizet – mesélte anya.

– Kár – mondta Brúnó. – És mi az a Ciprián?

– Ciprián egy szerzetes volt, ő fedezte fel a forrást.

1. Tihanyi Bencés Apátság
2. Visszhang-domb
3. IV. Károly király kálvária
4. Echo étterem
5. Óvár, földsánc
6. Barátlakások
7. Ciprián-forrás
8. Kalandpark
9. Tihanyi hajóállomás
10. Levendula Ház
11. Belső-tó
12. Külső-tó
13. Szélmarta sziklák
14. Szürkemarhák
15. Aranyház gejzírkúp
16. Apáti templom
17. Őrtorony-kilátó
18. Sajkodi parkoló
19. Sajkodi strand
20. Horgászkikötő
21. Csúcs-hegy
22. Nyereg-hegy
23. Újlaki templomrom
24. Tihanyrév

Hazaérve apa megmutatta Brúnónak a térképen, merre jártak aznap.

– Ezen a képen az egész Tihanyi-félsziget látható – kezdte apa, de Brúnó máris félbeszakította.

– Miért félsziget? Hova tűnt a másik fele?

– A félsziget nem azt jelenti, hogy az egyik fele hiányzik – nevetett apa. – Azt jelenti, hogy a sziget egy kicsit hozzáér a parthoz. Tehát egy szigetet körbe tud úszni egy kacsa, de egy félszigetet nem.

Apa sorra megmutatta a képen, merre haladt a kisvonat, hol van az apátság, a Barátlakások és a forrás.

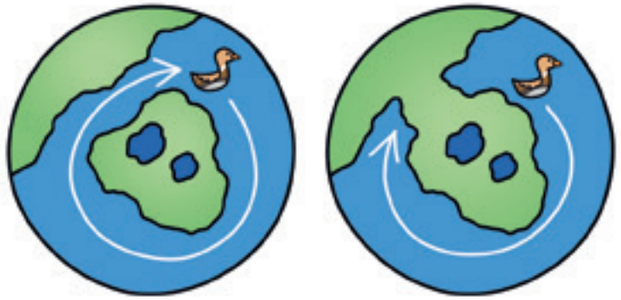

sziget félsziget

Komp 1901-ben

Ahogy az idő kitavaszodott, anya, apa és Brúnó egyre többet kirándult.

– Szombaton elbiciklizünk a komphoz, vasárnap pedig Aszófőre, jó? – javasolta anya.

– Jó! – egyeztek bele a fiúk.

Így aztán szombaton útra keltek, és elkerekeztek a révhez, onnan indul a komp. Brúnó szerette nézni a hatalmas hajót, ami a Balaton északi és déli partja között jár a Tihany és Szántód közötti rövid szakaszon.

Megnézték az Újlaki templomromot is, ami nincs messze a komptól. Keresztülbicikliztek az üdülőfalun, és felsétáltak az ösvényen.

– Itt volt egykor az Újlak nevű révészfalu – mondta apa.

– Mi az a révész? – kérdezte Brúnó.

– A révész az a hajós, aki átviszi az utasokat a víz egyik partjáról a másikra.

Vasárnap, az Aszófőre vezető úton elhaladtak egy csöpp templom mellett.

– Ez az Apáti templom – mondta apa. – Nem is hinnéd, milyen fontos szerepe volt egykor! Valaha a lakók mély árkot ástak itt, így a félsziget egy időre szigetté vált. Apáti falu feladata volt, hogy őrizze a szigetet. A templom mellett egy őrtorony is állt, a romjai ma is itt nyugszanak a föld alatt.

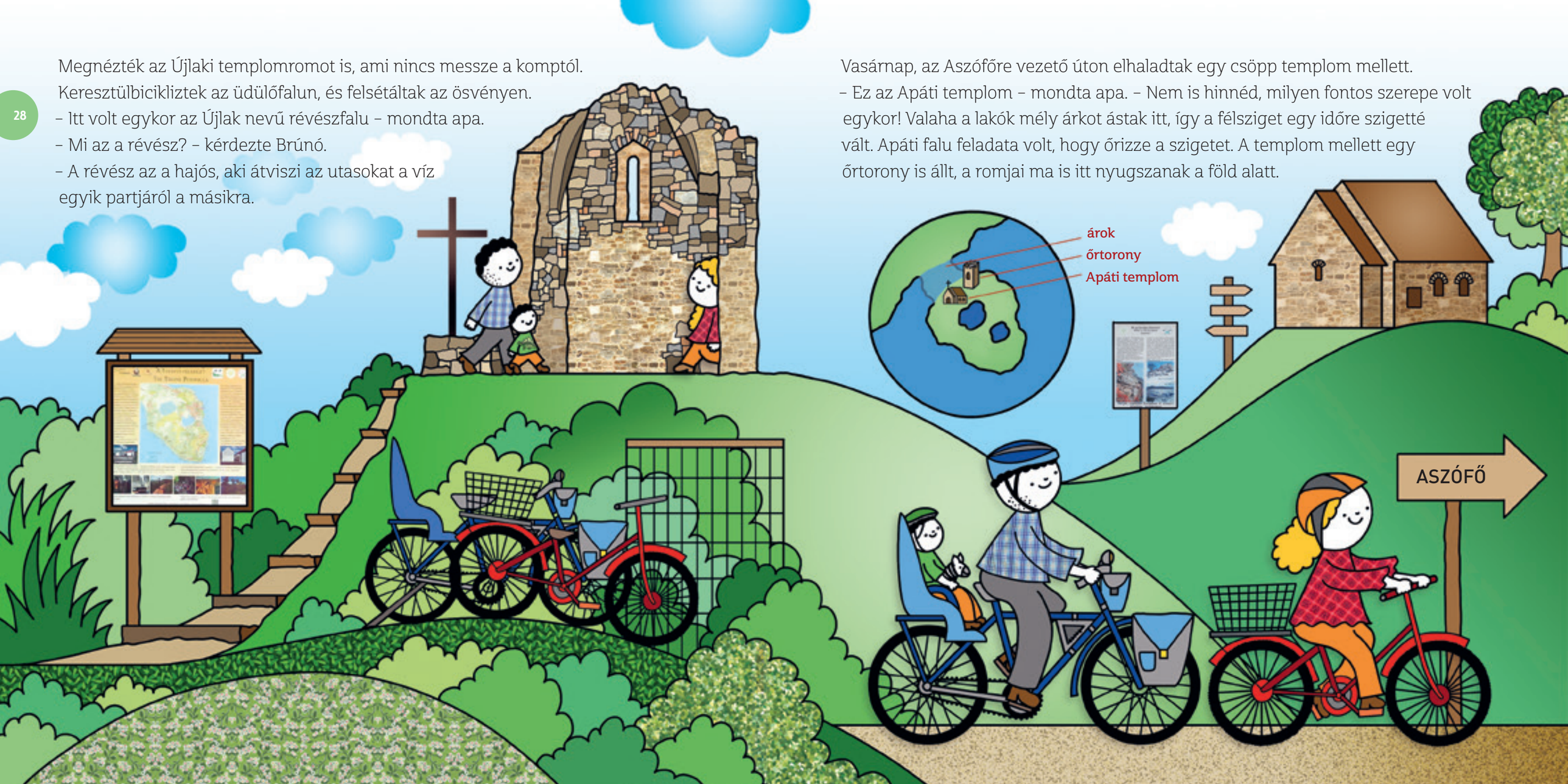

Nem kellett sokáig tekerni, míg megérkeztek az aszófői teaházhoz. A szülők kávéztak, Brúnó pedig levendulás limonádét ivott, és evett egy meggyes sütit.

A teaháztól csupán pár perces út vezet a fák között megbúvó Kövesdi templomromhoz, amelynek tövében csordogál az Almás-forrás.

A délelőtt gyorsan elszaladt, Brúnóék pedig elfáradtak, mire hazaértek. A délutánt otthon töltötték, de este, amikor a nap már lenyugodni készült, újra felmentek az apátsághoz, és megnézték I. András király és Anasztázia királyné szobrát.

Anya nagyon szerette a tihanyi kéményeket nézegetni. Sokfélék, mind más és más.

Hamarosan teljesen besötétedett, a Napot felváltotta a Hold. Apa, anya és Brúnó nagyot nevetett, amikor elsétáltak a templomot megvilágító fénycsóva előtt, és az épület falán meglátták a saját árnyékukat.

Lefekvéskor anya megmutatta a földgömbön Brúnónak, hogy hol van Tihany.

– Szerintem Tihany a világ közepe – állapította meg Brúnó.

– Nekem te vagy a világ közepe – mondta anya, és jóéjt-puszit nyomott Brúnó homlokára.